

تخته های معنوی

به ضمیمه

جَنَّةُ الْاَسْمَاءِ

از حضرت علی علیه السلام به روایت و شرح غزالی

اثر

حکیم الهی مرحوم حضرت آیه الله

حاج شیخ محمد تقی آملی

نکات مقدمه، تصحیح، تحقیق و ترجمه:

قطب الدین محمد رستگار

تخفہ های معنوی

ناشر: نگاه آشنا

مؤلف: تحفه های معنوی، با ضمیمه «جَنَّةُ الاسماء» به روایت غزالی
نگارش مقدمه، تصحیح، تحقیق و ترجمه: قطب الدین محمد رستگار
ویراستار: حجت الاسلام شیخ مهدی قنبری

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ: سلیمان زاده

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

سرشناسیه: املی، محمد تقی، ۱۳۰۴ - ۱۳۹۱ ق.

تخفه های معنوی / اثر محمد تقی املی؛ به ضمیمه جَنَّةُ الاسماء از حضرت علی (ع)
به روایت و شرح غزالی؛ نگارش مقدمه، تصحیح، تحقیق و ترجمه: قطب الدین محمد رستگار
مشخصات نشر: قم: نگاه آشنا.

۳۳۶ صفحه. شابک: ۸-۷۹-۸۱۸۱-۶۰۰-۹۷۸

ص.ع. به انگلیسی: spiritual Gifts

with Appendix Of Jannat al Assma Of Imam Ali (s) as Quated From Al - Ghazali

کتابنامه: ص ۳۰۹ - ۳۱۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. دعاها. ۲. تأثیر. الف. غزالی. محمد بن محمد ۴۵۰ - ۵۰۵. جَنَّةُ الاسماء. ب. رستگار

محمد قطب الدین، مصحح و مترجم. ج. عنوان. د. عنوان. جَنَّةُ الاسماء.

خ ۳ / ۲۷۲۷ BP ۶۳۲ - ۲۹۷

مرکز پخش: قم / خیابان سمیه / کوچه ۱۶ / پلاک ۲۲

تلفکس: ۳۷۷۳۴۹۳۹-۳۷۸۳۹۸۳۶ - ۰۲۵ همراه: ۰۴۸۴-۹۱۲۱۵۱

کلیه حقوق این اثر متعلق به نشر نگاه آشنا می باشد.

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللهم كن لوليّك الحجّة بن الحسن المهديّ العسكريّ

صلواتك عليه وعلى آبائه

في هذه السّاعة وفي كلّ ساعة

وليّاً وحافظاً وقائداً وناصراً وديلاً وعيناً

حتى تُسكنه أرضك طوعاً وتمتّعه فيها طويلاً

برحمتك يا أرحم الرّاحمين.

پاداش الهی این اثر تحقیقی را تقدیم می‌دارم

به پیشگاه اساتید بزرگوار خودم که درس‌های علم و معرفت و فقه و ادب را آمیخته با اخلاص الهی و وارستگی باطنی‌شان، آموزانیده‌اند و راز و رمزهای علم و طریقت عرفان و سیر برای سلوک اخلاقی را بدون هرگونه مزد دنیوی، یاد داده‌اند.

نام بزرگ همهٔ راد مردان علم و عرفان و فقاہت و تقوا که با تمام وجود جسمانی و روحانی و قدرت مادی و معنوی‌شان همراه با عمل درست و گفتارهای حکیمانه و قلم پُر بارشان، پرچم صفا و تعالی را برای ما و نسل‌های آینده برافراشته داشتند و به یادگار گذاشتند، هماره بلند باد.

نیز یاد همهٔ بزرگان علم و دین و احیاگران عرفان الهی و معنویت پاک آسمانی از دوران معاصر ما به خیر باد که آسمان صاف مملکت ما را به نور اسلام و مکتب اهل بیت علیهم‌السلام آباد کردند و با سبزی وجودشان آن را زنده و با صفا می‌داشتند.

به ویژه، آن بزرگ طلایه داران علم و طهارت که شمیم عطرآگین معنا و نور «حضرت بقیة الله الأعظم امام العصر و الزمان، حجة بن الحسن المهدی علیه‌السلام» را از وجود آنان استشمام می‌کردیم و وجود پرفیضشان سبب نزول برکت‌های الهی و برطرف شدن گرفتاری‌ها و استجاب دعاها بود.

پیش‌گفتار

نوشتار پیش روی شما مجموعه‌ای ارزشمند از عارف کامل و سالک واصل، حکیم الهی و فقیه اهل بیت علیهم‌السلام، حضرت آیه الله حاج شیخ محمد تقی آملی رحمته‌الله است که شامل ختومات معتبر در سیر و سلوک معنوی و سایر امور و نیز برخی دعاها و ذکرها و حررها و أورداد و طلسمات با ضمیمه کتاب شریف «جَنَّةُ الْأَسْمَاءِ» - اثر منتشر نشده از ابا حامد غزالی که آن را از جناب حضرت امیر المؤمنین امام علی بن ابی طالب علیه‌السلام روایت کرده است -، می‌باشد.

مرحوم آیه الله حاج شیخ محمد تقی آملی رحمته‌الله آنها را در حوزه علمیه نجف اشرف در دوران تحصیلات عالیه علوم دینی از محضر بزرگان عرفان و سلوک برای سیر و سلوک عملی‌اش گرفته بود و آنچه در این کتاب آمده است، فقط برخی از آن چیزهایی می‌باشد که ایشان آنها را یافته و در بخشی از دفتر تقریرات بحث‌های خارج اصول فقه آیه الله العظمی حاج آقا ضیاء الدین عراقی رحمته‌الله به صورت مستقل، ثبت کرده است و چه بسا این کار ایشان، اشاره به لزوم پیوند علم دین با عمل به آن و سلوک معنوی است که در حوزه علمای دین برای ادراک حقیقت روحانی بودن باید انجام بگیرد.

نسخه دست‌نوشته این کتاب و برخی دیگر از کتاب‌های ایشان در سال ۱۳۷۲ هـ. ش، در اختیار اینجانب قرار گرفته است که پس از بررسی و ملاحظه آنها و تبرک جستن از نورانیت خط مبارک ایشان با اجازه گرفتن از بستگان بیت شریف ایشان از روی دستنویس این کتاب، عکس‌برداری گردید و به بیت ایشان بازگردانده شد که بعداً توسط بستگان ایشان در اختیار بعضی از فرزندان علم و عرفان - که از شاگردان

ایشان بوده‌اند - قرار گرفت. با گذشت سال‌ها پس از این و نیز استفاده‌های معنوی عملی که از مجموعه این دستورات برده‌ام، بر آن شدم تا محتویات این کتاب را مورد تحقیق دقیق و تنظیم و تصحیح قرار بدهم و در اختیار جامعه اهل علم و معنا قرار بگیرد؛ لذا با نگارش مقدمه‌ای بر آن در شرح حال ایشان - به طور جامع و فشرده - و ترجمه کردن متن عربی «جَنَّةُ الْأَسْمَاء» از عربی به فارسی، آماده برای چاپ و انتشار گردیده است.

این کتاب در واقع اگر با نگاه فنی مورد ملاحظه قرار بگیرد، مجموعه‌ای ترکیب یافته از سه اثر در یک اثر است: ۱ - نگاشته‌های خود مرحوم آیه الله آملی؛ ۲ - رباعیات اورادگونه از عارف مشهور «ابو سعید ابوالخیر (ع)»؛ ۳ - کتاب «جَنَّةُ الْأَسْمَاء» و شرحی که غزالی بر آن نگاشته است و تاکنون به صورت عام، انتشار نیافته است. مجموعه اینها، کلیت بخش‌های این کتاب را تشکیل می‌دهند.

روش تحقیقی که در این کتاب به کار رفته است، بر اساس مراجعه کردن به منابع و درج آدرس با مشخصه‌های آن‌ها، بیان حال (تراجم) اعلام یا اشخاص نامبرده شده در آن، رفع نواقص، رفع ابهام از برخی مطالب با مراجعه به متخصصین فنّ دعا و درج توضیح فنی برای آنها، بررسی تحقیقی و اظهار نظر درباره برخی از مطالب آن به صورت تکمیلی، دسته بندی کردن مطالب و تفکیک بخش‌های اصلی و درج نمودار کلی مندرجات در ابتدای هر بخش، می‌باشد. البته مقدار کمی از مندرجات مربوط به «جَنَّةُ الْأَسْمَاء» که مشتمل بر شکل اصلی آن است و نیز نقلیات مختلف در رابطه با اسمای الهی مندرج در آن که از چند اعلام نقل گردیده است را به دلیل مصون ماندن از سوء استفاده نا اهلان، حذف نمودیم و آن را مستقلاً به صورت جزوه چند ورقه‌ای درآوردیم که حفظ خواهد شد و طالبین آن می‌توانند در صورت لزوم، به طور حضوری به محقق مراجعه کنند.

سه کار مهم دیگر نیز در آماده سازی این مجموعه، انجام گرفته است:

۱ - عنوان‌گذاری که توسط خود مؤلف به صورت کامل نبوده و تکمیل گردیده است.

۲- تنظیم نمودن مطالب هر بخش از این مجموعه، در جای خودش که توسط مؤلف به خوبی صورت نگرفته بود و ما آن را انجام داده‌ایم.

۳- ترجمه فارسی گذاری برای برخی مطالب متن که به عربی بوده است.

مهم‌ترین هدفی که در تهیه و تنظیم و تصحیح و تحقیق این مجموعه توسط محقق دنبال شده است، غنی سازی این کتاب در جایگاه خودش بوده است تا به عنوان یک منبع اصلی مورد استفاده جامعه علم و دانش پژوهان قرار بگیرد. لذا نیز در پایان آن، راهنمای آیات قرآن، راهنمای احادیث، راهنمای أعلام، راهنمای امکنه، فهرست منابع و مآخذ، فهرست عناوین کتاب و فهرست پی‌نویس‌ها افزوده گردید.

مجموع کار تحقیقاتی این کتاب با نگاهی تخصصی و حوصله زیاد و تحمّل زحمت‌های فراوان در طول مدت پنج سال، انجام شده است و نیز برای شناسائی این کتاب در میان غیر فارسی زبان‌ها و گسترش استفاده مخاطبین آن، گزارش کوتاه از این مجموعه به زبان انگلیسی در پایان کتاب، افزوده گردید که امید است مفید واقع گردد؛ انشاء الله تعالی.

در پایان، بر خودم لازم می‌دانم بدینوسیله از راهنمایی‌های متخصصین این فن و سایر رشته علمی تحقیقی مرتبط با این فن و نیز دیگر عزیزانی که این حقیر را در انجام امور این کتاب یاری کرده‌اند و منابع علمی و فکری و فنی را در اختیارم گذارده‌اند به ویژه سالن کتابخانه اهل قلم در دفتر تبلیغات اسلامی قم و سالن مرجع برای محققین و مؤلفین در کتابخانه حضرت آیه الله العظمی مرعشی نجفی (ره) و از همسر علویّه محترمه‌ام که در سختی‌های زندگی تحقیقاتی مرا تشویق و همراهی کرده است و نیز مترجم محترم زبان انگلیسی جناب آقای سید محمد علی رضوی و ویراستار محترم - جناب حجّة الاسلام شیخ مهدی قنبری و تایپیست و صفحه‌آرا - آقایان: مهدی خوشرفتار و محمد ضیاء سلطانی (شرکت خدمات کامپیوتری پویا) - و طراح گرافیکست روی جلد و سایر عزیزان در امور فنی چاپ و مسئول محترم انتشارات آسیانا، سپاسگزاری نمایم.

همچنین از همه بستگان محترم بیت شریف حضرت آیه الله حاج شیخ محمد تقی آملی رحمه الله به ویژه فرزند محترم ایشان، دانشمند فرزانه جناب آقای پروفیسور دکتر کاظم آملی که اجازه انتشار این مجموعه را به اینجانب داده‌اند، قدردانی می‌نمایم و کمال سپاسگزاری را دارم.

بهر روزی و سعادت در دنیا و آخرت را برای همه آنها از خداوند توانا و مهربان، آرزو می‌نمایم و تعالی درجات در پیشگاه خداوند را برای روح بلند آیه الحق و عارف الهی مرحوم آیه الله آملی رحمه الله خواهانم.

در برابر همه خوانندگان محترم که این مجموعه را با دیده دقت مورد مطالعه و استفاده قرار می‌دهند، کمال تواضع را دارم و از هر گونه خطایی که در انجام امور تحقیقاتی یا تهیه و تنظیم این کتاب مشاهده می‌کنند، قبلاً پوزش می‌طلبم و از اینکه خداوند توانا به اینجانب توفیق داد تا بتوانم این مجموعه ارزشمند را به جامعه علم و معرفت و معنویت تقدیم کنم، بسیار سپاسگزار هستم و همواره او را بر همه نعمت‌هایش، متواضعانه می‌ستایم و آرزوی رضایتمندی از او را دارم؛ انشاء الله تعالی.

قطب الدین محمد رستگار

فروردین ۱۳۸۵ ه. ش

پیش درآمد

از آنجا که این جهان هستی - با همه آنچه در دامن گسترده‌اش وجود دارند - جذابیّت دارد، توجّه هر موجود دارای شعور - به ویژه انسان‌ها - را به خودش جلب کرده است و می‌کند؛ اما انسان در وقتی که با نگاه عمیق به آن بنگرد و از نمای زیبای روئین آن به حقیقت درون آن برسد، در می‌یابد که این جهان هستی، بسی خسته‌کننده و ملال آور است!

زیرا می‌فهمد که اولاً، این جهان هستی با تمام عظمتش، نمی‌تواند اثر گذار یا اثرپذیر بر اساس اتکای به خودش باشد؛ ثانیاً، نمی‌تواند سود یا بهره‌ای را برای خودش بیافریند یا بیاورد. بنا بر این، هر انسانی چنین نتیجه می‌گیرد که این جهان هستی، وابسته به غیر خودش است و بدون آن، هیچ کارایی ندارد.

ما بشر از این ارتکاز فطرت انسانی و دریافت ضمیر باطنی انسانی‌مان، چنین می‌فهمیم که آن «غیر»، فقط خداوند آفریدگار و توانا است که منشاء حیات و اثر می‌باشد و نیز این نکته را هم می‌فهمیم که جهان هستی برای موجودی دیگر به نام «انسان» آفریده شده است تا از آنها بهره‌برداری کند و البته انسان هم برای «خدا» آفریده شده است تا همه انسان‌ها او را پرستش کنند.

اما اینکه «انسان» چرا این قدر موجود ارزشمند و دارنده این مقام عالی است؟ پاسخش، این است که آفرینش انسان، دارای یک نوع ویژگی در میان همه موجودات این جهان هستی است؛ زیرا اولاً، انسان از آن گروه موجودات جهان هستی است که از دو پدیده «جسم» و «روح» ترکیب شده‌اند و خود این، مزیت و برتری آور برای صاحب آن است و ثانیاً، انسان در میان همه موجوداتی که از این دو پدیده ترکیب شده‌اند، تنها موجودی است که برترین قسم از روح را که نزدیکترین آنها به ذات خداوند است، دارد.

بر اساس این مقدمه، به خوبی روشن خواهد شد که انسان، وقتی مجذوب این جهان هستی و موجوداتش می‌شود اگر نگرشش به آن، یکسویه باشد یعنی فقط از دیدگاه مادی باشد، حتماً خسته از آن خواهد شد هر چند که جاذبه‌های متفاوت و متنوعی در این جهان وجود داشته باشد اما اگر دو سویه به آن بنگرد یعنی هم مادی و هم معنوی (فیزیکی و متافیزیکی) باشد، هرگز خسته از آن نخواهد شد و بلکه می‌تواند وارد فضای بهره‌برداری یعنی اثرگذاری و اثرپذیری شود. پس باید همه افراد بشر، دو سویه به این جهان هستی و موجوداتش بنگرند تا اینکه ارزش حقیقی انسانیت و مقام عالی شان را در خودشان حفظ کنند و بیشترین و بهترین بهره‌وری از این جهان هستی را داشته باشند.

مهم‌ترین و بهترین فرایند در نگرش انسان به این جهان هستی از دیدگاه مادی و معنوی (فیزیکی و متافیزیکی)، این است که انسان می‌تواند به مقام «عرفان» یعنی کشف و شناختن حقیقت همه پدیده‌ها برسد و ملکوت جهان مادی را درک کند و با رسیدن به این مقام عالی، به آرامش کامل در زندگی و رهیده شدن از مشکلات آن، دست پیدا کند و توفیق پرستش عاشقانه نسبت به خدای بزرگ که آفریدگار جهان هستی است را پیدا خواهد کرد و نیز پویا مندانه بدون هرگونه احساس خستگی در کنار دیگر موجودات، تلاش خواهد کرد.

بشر برای رسیدن به نگرش معنوی (متافیزیکی) به جهان هستی، به دنبال راه و رسم‌هایی در این راستا می‌گردد و راه‌های زیادی هم برای پیدایش این نگرش در انسان یا تقویت چنین نگرشی، وجود دارد اما معتبر و سالم و درست‌ترین آن راه‌ها، در دستورات ادیان آسمانی از جانب خدا برای بشر، بیان شده است که کامل‌ترین و بهترین آنها در دین اسلام آمده است.

آسان‌ترین و رایج‌ترین راه برای آن، بهره‌بردن از دعا و به کار بردن این روش است و البته باید بر اساس دستورهای ویژه این روش باشد که از این دستورها، تعبیر به «ختم» می‌شود؛ زیرا دعا کردن دارای قسم‌های زیادی است مانند «ذکر»، «ورد»، «حرز»، «طلسم» که برخی از آنها گویشی و برخی از آنها نوشتاری و برخی از آنها

رفتاری و برخی از آنها انتقالی اند.

در بخشی از این کتاب برای همه آن کسانی که می‌خواهند در جهان عرفان و معنویت سیر کنند و به دنبال پیدا کردن اسباب خودسازی و برقراری ارتباط بیشتر و بهتر با خدا هستند و همچنین در بخش‌های دیگر از این کتاب برای آن کسانی که می‌خواهند برای تحقق اهدافشان در این دنیا از جهان متافیزیک استفاده کنند، دستورهای بسیار خوب و اثرگذاری ارایه شده است؛ مانند ختم‌های سیر و سلوکی، دعاها، ذکرها، حرزها، طلسم‌ها، وردها و نیز جُنةُ الأسماء الهی که امیر المؤمنین امام علی بن ابی طالب علیه السلام آن را ابداع و تعلیم فرموده است. استفاده کردن اهل زبان‌های دیگر از این‌ها به خواندن همان متون، اثر گذار و سودمند برای هر نیت و هدفی که داشته باشند، خواهد بود.

در اینجا لازم است به بیان چند نکته بسیار مهم برای خوانندگان گرام درباره استفاده کردن از دعا - به هر نوعش که باشد - بپردازیم:

۱ - اساساً دعا کردن با هر نوع یا مراتب از آن که باشد، بایستی همراه با رعایت کردن آداب و شرایط آن باشد و بدون آن، یا نتیجه نخواهد داشت و یا آن نتیجه بدست نخواهد آمد. لذا ابتدا باید راه و رسم دعا را بشناسیم و آنگاه به آن بپردازیم.

بر این اساس، تصمیم گرفتیم مقدمه‌ای بر این کتاب درباره راه و رسم دعا بنگاریم تا عموم مردم بتوانند از این کتاب و نیز سائر کتاب‌های معتبر ادعیه، بهره صحیح و بیشتری ببرند؛ اما این مقدمه به صورت دو کتاب مفصل و مستقل در «آداب عامه دعا» و «آداب خاصه دعا» درآمد که به امید خداوند، به دنبال این کتاب، چاپ و منتشر خواهند شد.

لذا به عموم مردم از عوام و خواص، توصیه می‌شود که بدون رعایت کردن آداب دستوری دعا و شرایط عامه یا خاصه آن در مورد هر نوع دعایی، به استفاده از ختم‌ها یا دعاها و ذکرها و وردها و طلسم‌ها و حرزها نپردازند و چنین اقدام نابجایی به مانند استفاده کردن از داروی جسم است بدون رعایت کردن موازین آن که زیان‌آور است. لذا استفاده کردن از هر نوع دعا و ختم و... که غذای روح و درمان آن و سبب ارتباط

با مبدء آفرینش است اگر بدون رعایت موازینش باشد، باعث زیان‌های متفاوت خواهد شد.

۲- تلاش‌های علمی و تحقیقات فنی در عرصه فرهنگ معارف دینی، پیرامون دعا و موضوعات و مسائل آن، بسیار کم بوده است و از آن مقدار کمی هم که تلاش شده است فقط برخی از آنها دارای اساس محکم و مبتنی بر اصول صحیح می‌باشد. لذا خلاء بزرگی در خصوص این موضوع، وجود دارد که در دوران معاصرمان بیشتر احساس می‌شود و این خلاء باعث شده است تا عده‌ای سودجو از روی اطلاع و آگاهی یا از روی جهالت و طمع، وارد در این عرصه بشوند و از ضعف اطلاع عموم مردم در این باره، بهره‌های مالی و دیگر سوء استفاده‌ها ببرند و در نتیجه باعث از بین رفتن ارزش علمی این موضوع و پیدایش برداشت‌های منفی در اذهان عموم مردم درباره دعا و ورود افراد منحرف و بی‌دین در این فضا و عرصه معنوی با راه و رسم‌های خرافی و انحرافی بشوند.

همین نکته مهم، همیشه مورد دغدغه فکری علمای ربّانی دین بوده است و لذا محدّث فقیه، مرحوم حاج شیخ عبّاس قمی - رضوان الله تعالی علیه - برای جلوگیری کردن از چنین مفسده‌هایی، اقدام به نوشتن کتاب گرانقدر و معتبر «مفاتیح الجنان» نموده است - همانطور که خود ایشان در آن کتاب به این نکته اشاره دارد -.

ما در این کتاب، با توجّه به آن نکات مهم و به دور از روش سودجویانه «بنویس و بفروش»، در صدد برآمده‌ایم تا با دقّت عمیق و متخصصانه به تحقیق این کتاب پردازیم و با نوشتن کتاب‌های راه و رسم دعا (آداب عامّه، ج ۱ و آداب خاصّه، ج ۲) به طور مجموع، متاعی پربار در عرصه فرهنگ معارف دین آورده باشیم و آن فضای غبار آلود و مسموم را از این عرصه بزدااییم و پایه‌ای اساسی برای بنای دیگران بگذاریم تا هر کس که می‌خواهد وارد این عرصه شود، بر خودش فرض بدارد تا متخصصانه و عالمانه و محقّقانه، متاع مفید بیاورد و نیز معیاری برای سنجش در بررسی کتاب‌های مربوط به این موضوع باشد؛ انشاء الله تعالی.